כטרפא דטריף והאי דאזלא בתרה דאמרה לה הב לי בני שבשעה שהקב"ה בקש להביא מבול לעולם נטל שני כוכבים מכימה והביא מבול לעולם וכשבקש לסתמה נטל שני כוכבים מעיש וסתמה וליהדר לה* אין הבור מתמלא מחוליתו אי נמי *אין קטיגור נעשה סניגור וליברי לה תרי ככבי אחריני °אין כל חדש תחת השמש א"ר נחמן עתיד הקב"ה להחזירן לה שנאמר °ועיש על בניה תנחם: ועל הזועות: [א]מאי זועות א"ר קטינא גוהא. רב קטינא הוה קאזיל באורחא כי מטא אפתחא דבי אובא טמיא גנח גוהא אמר מי ידע אובא טמיא האי גוהא מהו רמא ליה קלא קטינא קטינא אמאי לא ידענא בשעה שהקב"ה זוכר את בניו ששרויים בצער בין אומות העולם מוריד שתי דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו והיינו גוהא א"ר קטינא אובא טמיא כדיב הוא ומיליה כדיבין אי הכי גוהא גוהא מיבעי ליה ולא היא גוהא גוהא עביד והאי דלא אודי ליה כי היכי דלא ליטעי כולי עלמא אבתריה ורב קטינא דידיה אמר סופק כפיו שנאמר °וגם אני אכה כפי אל כפי והניחותי חמתי רבי נתן אומר אנחה מתאנח שנאמר °והניחותי חמתי בם והנחמתי ורבנן אמרי בועט ברקיע שנאמר °הידד כדורכים יענה אל כל יושבי הארץ רב אחא בר יעקב אמר דוחק את רגליו תחת כסא הכבוד שנאמר °כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי: ועל הרעמים: [ב]מאי רעמים אמר שמואל ענני בגלגלא שנאמר °קול רעמך בגלגל האירו ברקים תבל רגזה ותרעש הארץ ורבנן אמרי ענני דשפכי מיא להדדי שנאמר °לקול תתו המון מים בשמים רב אחא בר יעקב אמר ברקא תקיפא דבריק בעננא ומתבר גזיזי דברזא רב אשי אמר ענני *חלחולי מחלחלי ואתי זיקא ומנשב אפומייהו ודמי כזיקא על פום דני ומסתברא כרב אחא בר יעקב דבריק ברקא ומנהמי ענני ואתי מטרא: ועל הרוחות: [ג]מאי רוחות אמר אביי זעפא ואמר אביי גמירי דזעפא בליליא לא הוי והא קא חזינן דהוי ההוא דאתחולי בימַמא ואמר אביי גמירי דזעפא תרתי שעי לא קאי לקיים מה שנאמר °לא תקום פעמים צרה והא קא חזינן דקאי דמפסיק ביני ביני: ועל הברקים אומר ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם: [ד]מאי ברקים אמר רבא ברקא ואמר רבא ברקא יחידאה וברקא חיורא וברקא ירוקתא ועֲנני דסלקן בקרן מערבית ואתיין מקרן דרומית ותרתי ענני דסלקן חדא לאפי חברתה כולהו קשיין למאי נפקא מינה למבעי רחמי והני מילי בליליא אבל בצפרא לית בהו מששא *אמר רבי שמואל בר יצחק הני ענני דצפרא לית בהו מששא דכתיב °וחסדכם כענן בקר וגו' א"ל רב פפא לאביי הא אמרי אינשי כד מפתח בבי מיטרא בר חמרא מוך שקיך וגני לא קשיא הא דקטר בעיבא הא דקטר בענני אמר ר' אלכסנדרי אמר ר' יהושע בן לוי לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב שנאמר °והאלהים עשה שייראו מלפניו וא"ר אלכסנדרי אמר ריב"ל הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו שנאמר °כמראה הקשת אשר יהיה בענן וגו' ואראה ואפול על פני *לייטי עלה במערבא משום דמחזי כמאן דסגיד לקשתא אבל ברוכי ודאי מברך מאי מברך ברוך זוכר הברית במתניתא תנא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר נאמן בבריתו וקיים במאמרו *א"ר פפא הלכך נימרינהו לתרוייהו [ה]ברוך זוכר הברית *ונאמן בבריתו וקיים במאמרו: על ההרים ועל הגבעות: אטו כל הני דאמרן עד השתא לאו מעשה בראשית נינהו והכתיב °ברקים למטר עשה אמר אביי כרוך ותני רבא אמר [ו]התם מברך תרתי ברוך שכחו מלא עולם ועושה מעשה בראשית הכא עושה מעשה בראשית איכא שכחו מלא עולם ליכא אריב"ל הרואה רקיע בטהרתה אומר ברוך עושה *בראשית אימתי אמר אביי כי אתא מטרא כולי ליליא ובצפרא אתא אסתנא ומגליא להו לשמיא ופליגי דרפרם בר פפא א"ר חסדא דאמר רפרם בר פפא א"ר חסדא מיום שחרב בהמ"ק לא נראית רקיע בטהרתה שנאמר °אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם:

ת"ר

כטרפא דטריף. דבר שהוא חסר וסתמוהו מגופו שעשאוהו כנוס ומתחזי כמכה בקורנס טרפא דטריף מוכה בהכאות כמו בילה *טרופה. ל"א דמתחזיא כדטרפא מטרף נדבק יחד ועשאו סגיפין כמין חיבור: והאי דאזלא. עיש אחר כימה: דאמרה לה הב לי בני. שני כוכבים שלי: וליהדר. לכימה אותן כוכבים עצמן שנטל הימנה: גוהא. בלשונם קורין רעידת הארץ גוהא: אובא טמיא. בעל אוב של עצמות שעושה כשוף בעצמות המת. טמיא עצמות ודומה לו במסכת כלים בית מלא טמיא ופי' רב האי מלא טמיא בית שהוא מלא עצמות והביא ראיה על זה מבראשית רבה דקתני אדריינוס שחיק טמיא דהיינו שחיק עצמות ואין לפרש אוב טמא שאין זה הלשון: גנח גוהא. ותגעש ותרעש כלומר נזדעזעת הארץ מאד מאד. גנח גוהא חדא מילתא היא וכן הלשון: גוהא גוהא מיבעי ליה. שני פעמים היה לו להזדעזע כנגד שתי דמעות: סופק כפיו. ומאותו קול מזדעזעת הארץ שמצינו שכפיו סופק שנאמר גם אני אכה כפי אל כפי (יחזקאל כא): אנחה מתאנח. ומאותה אנחה מרעיד הקרקע ומצינו שמתאנח שנאמר והניחותי חמתי בם (יחזקאל ה) כביכול כאדם שיש לו חימה ומתאנח ומתנחם דעתו ועושה לו נחת רוח: והנחמתי. אנחם על הרעה שעשיתי להן: הידד כדורכים יענה. שדורך ובועט ברקיע: והארץ הדום רגלי. כגון שדחה תחת כסא הכבוד ומגיע בעוטו עד לארץ שהיא הדום רגליו: ענני בגלגלא. עננים מתחופפין ומתחככין ונשמע הקול לשון אחר שעננים פוגעין בגלגל ומתגלגלות עם הגלגל בעל כרחם ואותו הקול היינו רעמים: ברקא. ברקים של אש: ומתבר גזיזי דברזא. ואותו הקול היינו רעמים. גזיזי גלציי"ש חתיכות של ברד: חלחולי מחלחלי. ענני ומנשב זיקא עלייהו והיינו רעמים: מנהמי ענני. הומות העננים: זעפא. סופטורביי"ל: ברקא. אישלוזיר"א לשון מבריק נהר: ברקא יחידאה. שלא הבריק אלא פעם אחד: וברקא חיורא וברקא ירוקתא כולהו קשיין. שאינם של ברכה: דסלקן חדא לאפי חברתה. ששני עננים פוגעים זה את זה: ענן בקר. לא קבוע: כד מפתח בבי מטרא בר חמרא מוך שקיך וגני. אם כשתפתח דלתיך בבקר ירד לך מטר לך אני אומר חמר ההולך ממקום למקום להביא תבואה מוך שקיך וגני כפול שקך תחתיך ותישן עליו ולא תלך אנה ואנה להביא תבואה לפי שיהיו החטים בזול בשביל הגשם: ה"ג הא דקטר בעיבא. נתקשרו השמים בעב עבה אז טוב כי ירד גשם רב: הא דקטיר בעננא. ענן קלוש הוא ענן בקר שאין בו ממש: צריך שיפול על פניו. לפי שהוא מראה כבוד ה': כרוך ותני. בכולהו ברוך עושה בראשית וברוך שכחו מלא עולם כרוך ותני לכולהו בחדא בבא ועל כולם שתי ברכות הללו: על ההרים. לא מצי לברוכי מלא עולם שאינן במקום אחד אלא כל אחד ואחד במקומו: אומר ברוך עושה בראשית. שכך היתה ברייתו ואחר כך כסוהו עננים: אסתנא. רוח צפונית בתקופתה

---

*על הרוחות אומר שכחו וגבורתו מלא עולם. ירושלמי מתני' כשבאים בזעם אבל כשבאין בנחת אומר ברוך עושה בראשית: הלכך נימרינהו לתרוייהו. אומר ר"י דאין חותמין בברוך בברכה זו והיכי מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם נאמן בבריתו וקיים בשבועתו וזוכר הברית:

רבא אמר התם מברך שכחו וגבורתו מלא עולם ועושה מעשה בראשית. פי' אומר או האי או האי איזה שירצה וכן פירש רב אלפס:

*הלכך נימרינהו לתרוייהו. רוב ההודאות ואל ההודאות. לפיכך תקנו בישתבח אחר סיום הברכה ברוך אתה ה' אל מלך גדול בתשבחות אל ההודאות:

הטוב

תורה אור

קהלת א

איוב לח

יחזקאל כא

שם ה

ירמיה כה

ישעיה סו

תהלים עז

ירמיה י

הושע ו

קהלת ג

יחזקאל א

תהלים קלה

ישעיה נ

[שבת פ:]

לעיל ג: סנהדרין טז.

תענית ו: ע"ש

[קדושין לג: וש"נ]

[לקמן עמוד ב ס:]

תענית ז. מגילה כח:

מעשה

[שייך לעיל במשנה נד]

מ א ב ג ד מיי' פ"י מהלכות ברכות הל' יד סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רכז סעיף א:

מא ה מיי' שם הלכה טז סמג שם טוש"ע או"ח סי' רכט סעיף א:

מב ו מיי' שם הלכה יד טו וסמג שם טוש"ע או"ח סימן רכז סעיף א:

שייך מע"ל

[חגיגה יג: ר"ה כו. קדושין ה.]

פי' תלולין קלס

[נ"ל נאמן בלא וא"ו. הגר"א בא"ח סי' רכט ס"ק א]